

allea | All European
Academies

integrity | in't
1 the quality of being ho
integrity.

კვლევის კეთილსინდისიერების ევროპული ქცევის კოდექსი რედაქტირებული გამოცემა, 2023

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**გამოცემულია ბერლინში ALLEA-ს | All European Academies მიერ
ივნისი, 2023**

ციტირება

გთხოვთ, ციტირებისათვის გამოიყენოთ:

ALLEA (2023), კვლევის კეთილსინდისიერების ევროპული ქცევის კოდექსი -
რედაქტირებული გამოცემა, 2023. ბერლინი. [DOI 10.26356/ECOC](https://doi.org/10.26356/ECOC)

ISBN 978-3-9823562-3-5

ლიცენზია

წინამდებარე სამუშაო ლიცენზირებულია Creative Commons Attribution ლიცენზიის
პირობების შესაბამისად, რითაც ნებადართულია მისი შეუზღუდავი გამოყენება,
ორიგინალის ავტორისა და წყაროს ციტირებით (CC BY 4.0). ლიცენზიის დეტალური
პირობები იხილეთ აქ: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>.

ფოტო ყდაზე: iStock

დაკაბადონება: ALLEA Communications

საკონტაქტო ინფორმაცია

ALLEA | All European Academies - ყველა ევროპული აკადემია

Tel. +49 (0)30 20 60 66 500

Email: secretariat@allea.org

Twitter: @ALLEA_academies

ვებგვერდი: www.allea.org

ქართული თარგმანი მომზადდა ევროკომისიის მიერ დაფინანსებული პროექტის
„კვლევის პასუხისმგებლობიანად წარმართვა – კვლევის კეთილსინდისიერება და
ეთიკა ქართულ უნივერსიტეტებში (ETHICS)“ ფარგლებში, 2024 წლის თებერვალში.

“The European Commission support for the production of this publication does not constitute
an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the
Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information
contained therein.”

სარჩევი

პრემბულა	3
1. პრინციპები	
2. კვლევის კარგი პრაქტიკა	6
3. სამეცნიერო კეთილსინდისიერების დარღვევები	10
დანართი 1: ძირითადი წყაროები	13
დანართი 2: განხილვის პროცესი	16
დანართი 3: დაინტერესებულ მხარეთა ჩამონათვალი	17
დანართი 4: ALLEA-ს მეცნიერებისა და ეთიკის მუდმივმოქმედი სამუშაო ჯგუფი	18

პრეამბულა

კვლევა არის მიების პროცესი ცოდნის მოსაპოვებლად, რომელიც ეფუძნება სისტემურ სწავლას, ფიქრს, დაკვირვებასა და ექსპერიმენტირებას. სხვადასხვა დისციპლინა შეიძლება სხვადასხვა მიდგომას იყენებდეს, თუმცა მათ აერთიანებთ საერთო მიზანი - გაგვიუმჯობესონ საკუთარი თავისა და იმ სამყაროს გაგება, რომელშიც ვცხოვრობთ. ამდენად, „კვლევის კეთილსინდისიერების ევროპული ქცევის კოდექსი“ შეეხება კვლევას ნებისმიერ (როგორც ე.წ. „მყარ“, ისე „რბილ“) სამეცნიერო თუ საგანმანათლებლო სფეროში.

კვლევა არის ბევრი სხვადასხვა მოქმედი პირის ერთობლივი საქმიანობა ისეთ სფეროებში როგორიცაა აკადემია, ინდუსტრია და სხვა. იგი მოიცავს პირდაპირ ან არაპირდაპირ თანამშრომლობას სხვადასხვა აქტორს შორის, რაც ხშირად არღვევს სოციალურ, პოლიტიკურ და კულტურულ საზღვრებს. მას საფუძვლად უდევს კითხვების განსაზღვრისა და თეორიების შემუშავების თავისუფლება, ემპირიულ მტკიცებულებათა შეგროვება და შესაბამისი მეთოდების მიუკერძოებლად გამოყენება. ამდენად, კვლევა ეყრდნობა მკვლევართა ჯგუფის მუშაობას და

უნდა განვითარდეს დამკვეთი მხარეების ზეწოლისა და იდეოლოგიური, ეკონომიკური თუ პოლიტიკური ინტერესებისგან დამოუკიდებლად.

კვლევის კეთილსინდისიერება არსებითია კვლევის სისტემისა და მისი შედეგების სანდოობის შესანარჩუნებლად. იგი მოიცავს სამეცნიერო საზოგადოების ძირითად პასუხისმგებლობას, ჩამოაყალიბოს კვლევის პრინციპები, განსაზღვროს სათანადო კვლევითი ქცევის კრიტერიუმები, მაქსიმალურად გაზარდოს კვლევისა და მისი შედეგების ხარისხი, სანდოობა და ძალა, ასევე, ადეკვატური პასუხი გასცეს კვლევის კარგი პრაქტიკის საფრთხეებსა თუ დარღვევებს. ამ კონტექსტში, კვლევის შედეგები მოიცავს პუბლიკაციებს, მონაცემებს, მეტამონაცემებს, პროტოკოლებს, კოდექსს, პროგრამული უზრუნველყოფის საშუალებებს, გამოსახულებებს, არტეფაქტებსა და კვლევის სხვა მასალებსა თუ მეთოდებს, თუმცა არ შემოიფარგლება ამით. ევროპული ქცევის კოდექსის უპირველესი დანიშნულებაა, კვლევით საზოგადოებას დაეხმაროს ამ პასუხისმგებლობის გააზრებაში და შექმნას ერთგვარი ჩარჩო

თვითრეგულირებისათვის.

სამეცნიერო საზოგადოება შედგება დაინტერესებულ მხარეთა ფართო სპექტრისგან, რომელთა შორისაც არიან ინდივიდუალური მკვლევრები, მკვლევართა გუნდები და დამხმარე პერსონალი. იგი მოიცავს იმ ინსტიტუციებსა და ორგანიზაციებსაც, რომლებიც შესაძლებელს ხდიან კვლევას (მაგ: კვლევითი ორგანიზაციები, ფონდები, აკადემიური ორგანიზაციები, სამეცნიერო საზოგადოებები, რედაქტორები, გამომცემლები და სხვა შესაბამისი ორგანოები). ევროპული ქცევის კოდექსი აღწერს სხვადასხვა მოქმედი პირის პროფესიულ, სამართლებრივ, სოციალურ, ეთიკურ და მორალურ პასუხისმგებლობებს განსხვავებულ ვითარებაში. მათ შორის არიან ის პირებიც, რომლებიც განსაზღვრავენ და ნერგავენ პრიორიტეტებსა თუ კრიტერიუმებს კვლევის დაფინანსების, შეფასებისა და გამოქვეყნებისათვის. კოდექსი აღიარებს ინსტიტუციებისა და ორგანიზაციების როლს კარგი კვლევითი პრაქტიკის ხელშეწყობაში, სათანადო პოლიტიკის, პროცესების, რესურსებისა და ინფრასტრუქტურის უზრუნველყოფით.

კვლევის მარეგულირებელი ღირებულებებისა და პრინციპების ინტერპრეტაციაზე შეიძლება გავლენას ახდენდეს სოციალური, პოლიტიკური თუ ტექნოლოგიური

განვითარებები და კვლევითი გარემოს ცვლილება. ევროპული ქცევის კოდექსის 2017 წლის გამოცემის შემდეგ, ამგვარ ცვლილებათა შორის შეიძლება დასახელდეს კვლევის ახალი ტექნოლოგიების განვითარება და გამოყენება, ასევე, სოციალური მედიის გამოყენება და გავლენა კვლევის შედეგების გაზიარება-გავრცელებაში. 2023 წლის გამოცემაში ასევე გათვალისწინებულია ცვლილებები მონაცემთა მართვის პრაქტიკაში, მონაცემთა დაცვის ზოგადი რეგულაცია (GDPR) და უახლესი განვითარებები ღია მეცნიერებებსა (Open Sciences) თუ კვლევის შეფასებებში. ევროპული ქცევის კოდექსის 2023 წლის გამოცემა ასახავს კვლევითი კულტურის მნიშვნელობის ახლებურ გააზრებასაც, რაც იძლევა კეთილსინდისიერი კვლევისა და კარგი პრაქტიკის დამკვიდრების საშუალებას.

ქმედითი ქცევის კოდექსი კვლევით საზოგადოებას უყალიბებს ეთიკურ აზროვნებას. მისი პრინციპები რელევანტურია მთელ კვლევით სისტემასა და ყველა დისციპლინაში და გამოიყენება საჯაროდ დაფინანსებულ თუ კერძო კვლევებში. ის შეიძლება საფუძვლად დაედოს ადგილობრივ, ეროვნულ ან კონკრეტული დისციპლინისთვის განკუთვნილ პოლიტიკასა და

სახელმძღვანელო პრინციპებს, ასევე, გამოიყენებოდეს არსებულ თუ ახალ კვლევით პრაქტიკასთან მიმართებით, როგორცაა სამოქალაქო მეცნიერება ან მონაწილეობითი კვლევა. სამეცნიერო საზოგადოების თითოეულმა დაინტერესებულმა მხარემ უნდა აიღოს აქტიური პასუხისმგებლობა ასეთ პრაქტიკებზე დაკვირვებასა და მათ ხელშეწყობაზე, ასევე, მათ საყრდენ პრინციპებზე.

წინამდებარე დოკუმენტი არის კვლევის კეთილსინდისიერების

ევროპული ქცევის კოდექსის 2017 წლის გამოცემის განახლებული ვერსია, რომელიც შეიმუშავა მეცნიერებისა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა აკადემიების ევროპულმა ფედერაციამ (ALLEA). იგი პერიოდულად განახლდება, რათა გაითვალისწინოს ახალი საჭიროებები და განვითარებადი სფეროები და კვლავაც ესადაგებოდეს მთავარ მიზანს - სამეცნიერო საზოგადოების ხელმძღვანელობას კვლევის კარგი პრაქტიკის გზაზე.

1. პრინციპები

კვლევის კარგი პრაქტიკა ეფუძნება კვლევის კეთილსინდისიერების ფუნდამენტურ პრინციპებს. იგი ინდივიდებს, ინსტიტუციებსა და ორგანიზაციებს მიმართულებას აძლევს მუშაობის პროცესში, ასევე, კვლევის დროს აღმოცენებულ პრაქტიკულ, ეთიკურ და ინტელექტუალურ გამოწვევებთან გამკლავებისას.

ამ პრინციპებს მიეკუთვნება:

სანდობა კვლევის ხარისხის უზრუნველყოფისას, რაც აისახება კვლევის დიზაინში, მეთოდოლოგიაში, ანალიზსა და რესურსების გამოყენებაში.

პატიოსნება კვლევის შემუშავების,

ჩატარების, განხილვის, ანგარიშგებისა და კომუნიკაციის დროს, გამჭვირვალე, სამართლიანი, სრულყოფილი და მიუკერძოებელი გზით.

პატივისცემა კოლეგების, კვლევის მონაწილეებისა თუ სუბიექტების, საზოგადოების, ეკოსისტემის, კულტურული მემკვიდრეობისა და გარემოს მიმართ.

ანგარიშვალდებულება კვლევის (იდეით დაწყებული, გამოქვეყნების ჩათვლით), მისი მართვა-ორგანიზების, ტრენინგების, ზედამხედველობის, მენტორობისა და მისი ფართო სოციალური გავლენის მიმართ.

2. კვლევის კარგი პრაქტიკა

ეს ნაწილი აღწერს კვლევის კარგ პრაქტიკას შემდეგ კონტექსტში:

- კვლევის გარემო
- ტრენინგი, ხელმძღვანელობა და მენტორინგი
- კვლევითი პროცედურები
- დაცვის მექანიზმები
- მონაცემთა ორგანიზების პრაქტიკა და მართვა
- თანამშრომლობითი მუშაობა
- გამოქვეყნება, კვლევის შედეგების გავრცელება და საავტორო უფლებები
- რეცენზირება და შეფასება

2.1 კვლევის გარემო

- კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები ამაღლებენ ცნობიერებას და იზიდავენ რესურსებს კეთილსინდისიერი კვლევითი კულტურის უზრუნველსაყოფად.
- კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები ქმნიან ურთიერთპატივისცემის გარემოს და ამკვიდრებენ ისეთ ღირებულებებს, როგორიცაა თანასწორობა, მრავალფეროვნება და ჩართულობა.
- კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები ქმნიან გარემოს, რომელიც თავისუფალია არასათანადო ზეწოლისგან და მკვლევრებს საშუალებას აძლევს, იმუშაონ დამოუკიდებლად, ასევე, კვლევის კარგი პრაქტიკის პრინციპთა შესაბამისად.
- კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები ლიდერობას ავლენენ კვლევის კარგ პრაქტიკასთან დაკავშირებული მკაფიო პოლიტიკისა და პროცედურების ჩამოყალიბებაში, ასევე, სწორად და გამჭვირვალედ გამკლავებისას კვლევის პროცესში

მოსალოდნელ არასათანადო ქცევასა და კეთილსინდისიერების დარღვევებთან.

- კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები აქტიურად უჭერენ მხარს მკვლევრებს, რომლებსაც ემუქრებიან, და იცავენ პატიოსან მამხილებლებს; ისინი ითვალისწინებენ ფაქტს, რომ ადრეული კარიერის ეტაპზე და მცირეხნიანი კონტრაქტით დასაქმებული მკვლევრები შეიძლება განსაკუთრებულად მოწყვლადები იყვნენ.
- კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები ზრუნავენ სათანადო ინფრასტრუქტურის შექმნაზე იმ მონაცემებისა და ყველა ფორმის კვლევითი მასალის გენერირების, მართვისა და დაცვისათვის, რომლებიც აუცილებელია მონაცემთა კვლავწარმოების, მიკვლევადობისა და ანგარიშვალდებულებისთვის.

2.2 ტრენინგი, ხელმძღვანელობა და მენტორინგი

- კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები უზრუნველყოფენ, რომ მკვლევრებმა გაიარონ ამომწურავი ტრენინგი შემდეგ საკითხებზე: კვლევის დიზაინი, მეთოდოლოგია, ანალიზი, კვლევის შედეგების გავრცელება და კომუნიკაცია.
- კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები შეიმუშავენ შესაბამის და სათანადო ტრენინგებს ეთიკასა და კვლევის კეთილსინდისიერებაში, რათა კვლევის პროცესში ჩართულმა ყველა პირმა იცოდეს შესაბამისი კოდექსები და რეგულაციები და გამოიმუშაოს აუცილებელი უნარები კვლევისას მათი გამოყენებისათვის.
- უფროსი მკვლევრები, მკვლევართა ლიდერები და ხელმძღვანელები მენტორობას უწევენ თავიანთი გუნდის

წევრებს, წინამძღოლობენ მათ და სთავაზობენ მიზანმიმართულ

რჩევებს/ტრენინგებს მათი კვლევითი საქმიანობის სათანადოდ ჩამოყალიბებისა და სტრუქტურირებისათვის.

- მკვლევრები მთელი კარიერის მანძილზე (უმცროსი მკვლევრიდან მაღალ საფეხურამდე) გადიან ტრენინგს ეთიკისა და კვლევის კეთილსინდისიერების საკითხებში.

23 კვლევითი პროცედურები

- კვლევის იდეების შემუშავებისას, მკვლევრები ითვალისწინებენ შესაბამის სფეროებში არსებულ მდგომარეობას.
- მკვლევრები შეიმუშავენ კვლევის დიზაინს და იკვლევენ, აანალიზებენ და აღრიცხავენ ფრთხილი, გამჭვირვალე და კარგად გააზრებული ფორმით.
- კვლევის ოქმები ითვალისწინებს და სიფრთხილით ეკიდება კვლევის მონაწილეთა შორის არსებულ განსხვავებებს, როგორიცაა ასაკი, გენდერი, სქესი, კულტურა, რელიგია, მსოფლმხედველობა, ეთნიკურობა, გეოგრაფიული მდებარეობა და სოციალური კლასი.
- მკვლევრები სათანადოდ, გონივრულად და პატიოსნად იყენებენ კვლევის ფონდს.
- მკვლევრები თავიანთ შედეგებს აზიარებენ ღია, პატიოსანი, გამჭვირვალე და ზუსტი ფორმით და იცავენ მონაცემთა თუ მიგნებათა კონფიდენციალურობას, როცა ამას ითხოვს კანონი.
- მკვლევრები აცხადებენ თავიანთი შედეგებისა და კვლევის მეთოდების, მათ შორის, გარე წყაროების ან ხელოვნური ინტელექტის (AI) და ავტომატიზებული ინსტრუმენტების გამოყენების შესახებ, ისეთი გზით, რომელიც შესაბამეა დისციპლინის მისაღებ ნორმებს და ხელს უწყობს ვერიფიკაციას ან რეპლიკაციას,

სადაც ეს საჭიროა.

24 დაცვის მექანიზმები

- მკვლევრები, კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები იცავენ შესაბამის კოდექსებს, სახელმძღვანელო მითითებებსა და რეგულაციებს.
- კვლევის მონაწილესა და საგანს (იქნება ეს ადამიანი, ცხოველი, თუ კულტურული, ბიოლოგიური, გარემოსდაცვითი ან ფიზიკური საკითხი), ასევე, შესაბამის მონაცემებს, მკვლევრები ეკიდებიან პატივისცემითა და სიფრთხილით, სამართლებრივი დებულებებისა და ეთიკური პრინციპების შესაბამისად.
- მკვლევრები სათანადოდ ითვალისწინებენ საზოგადოების, პარტნიორებისა და კვლევასთან დაკავშირებული სხვა სუბიექტების ჯანმრთელობას, უსაფრთხოებასა და კეთილდღეობას.
- მკვლევრები აცნობიერებენ და აფასებენ პოტენციურ ზიანსა და რისკებს, რომლებიც უკავშირდება კვლევას, ასევე, მისი შედეგების გამოყენებას, და აღმოფხვრიან მათ უარყოფით გავლენას.
- მკვლევრები მეთვალყურეობენ პროექტებს, რომლებიც სცდება პროფესიულ საზღვრებს (მაგ: სამოქალაქო მეცნიერება, ან მონაწილეობითი კვლევა) და იღებენ პასუხისმგებლობას კეთილსინდისიერი კვლევის სტანდარტების, სათანადო ზედამხედველობის, ტრენინგებისა და დაცვის მექანიზმების უზრუნველყოფაზე.

25 მონაცემთა ორგანიზების პრაქტიკა და მართვა

მკვლევრები, კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები სათანადოდ ზედამხედველობენ, კურირებენ და ინახავენ ყველა მონაცემს, მეტამონაცემს,

პროტოკოლს, კოდს, პროგრამული უზრუნველყოფის საშუალებებსა და სხვა კვლევით მასალებს გონივრული და მკაფიოდ განსაზღვრული პერიოდით.

- მკვლევრები, კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები უზრუნველყოფენ, რომ მონაცემებზე წვდომა იყოს შეძლებისდაგვარად ღია, საჭიროებისამებრ დახურული და, სადაც აუცილებელია, შეესაბამებოდეს მონაცემთა მართვის FAIR პრინციპებს (Findable - მიკვლევადობა, Accessible - მისაწვდომობა, Interoperable - თავსებადობა და Reusable - ხელახალი გამოყენება).
- მკვლევრები, კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები გამჭვირვალედ უნდა მიუთითებდნენ, თუ როგორ მიიღეს წვდომა და ნებართვა, რომ გამოეყენებინათ მონაცემები, მეტამონაცემები, პროტოკოლები, კოდები, პროგრამული უზრუნველყოფის საშუალებები და სხვა კვლევითი მასალები.
- მკვლევრები კვლევის მონაწილეებს აცნობენ ინფორმაციას მონაცემთა გამოყენების, ხელახალი გამოყენების, შენახვისა და წაშლის შესახებ, GDPR-ის შესაბამისად.
- მკვლევრები, კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები მონაცემებს, მეტამონაცემებს, პროტოკოლებს, კოდებს, პროგრამული უზრუნველყოფის საშუალებებსა და სხვა კვლევით მასალებს აღიარებენ კვლევის დადასტურებულ და ციტირებად პროდუქტად.
- მკვლევრები, კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები უზრუნველყოფენ, რომ კვლევის შედეგებთან დაკავშირებული ნებისმიერი ხელშეკრულება ან შეთანხმება მოიცავდეს მიუკერძოებელ და სამართლიან დებულებებს ამ შედეგების გამოყენების, ფლობისა და დაცვის

სამართავად, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებათა შესაბამისად.

2.6 თანამშრომლობითი მუშაობა

- სამეცნიერო თანამშრომლობისას ყველა პარტნიორი იღებს პასუხისმგებლობას კვლევისა და მისი შედეგების კეთილსინდისიერებაზე.
- სამეცნიერო თანამშრომლობისას ყველა პარტნიორი დასაწყისშივე ოფიციალურად ათანხმებს, შემდეგ კი მონიტორინგს უწევს კვლევის მიზნებსა და კომუნიკაციის პროცესს და, საჭიროებისამებრ, ახდენს მათ ადაპტაციას, შეძლებისდაგვარად გამჭვირვალედ და ღიად.
- სამეცნიერო თანამშრომლობისას ყველა პარტნიორი დასაწყისშივე ოფიციალურად ათანხმებს, შემდეგ კი მონიტორინგს უწევს კვლევის კეთილსინდისიერებასთან დაკავშირებულ მოლოდინებსა და სტანდარტებს, გამოსაყენებელ კანონებსა და რეგულაციებს, პარტნიორთა ინტელექტუალური საკუთრების დაცვას, კონფლიქტებსა თუ არასათანადო ქცევის შესაძლო გამოვლინებათა აღმოფხვრის პროცედურებს და, საჭიროებისამებრ, ახდენს მათ ადაპტაციას.
- სამეცნიერო თანამშრომლობისას ყველა პარტნიორი მოილაპარაკებს და ოფიციალურად თანხმდება კვლევის შედეგების გამოქვეყნებაზე, ასევე, მათი გავრცელებისა და გამოყენების სხვა ფორმებზე.

2.7 გამოქვეყნება, გავრცელება და ავტორობა

- ავტორები გამოქვეყნებისას ოფიციალურად თანხმდებიან ავტორობის თანმიმდევრობაზე, იაზრებენ რა, რომ ავტორობა, თავისთავად, ეფუძნება შემდეგ საკითხებს: (1) მნიშვნელოვანი

წვლილი კვლევის დიზაინის შემუშავებაში, ასევე, შესაბამისი მონაცემების მოპოვებაში, განალიზებასა და/ან განმარტებაში; (2) პუბლიკაციის შემუშავება და/ან მისი კრიტიკული გადამოწმება/რეცენზირება; (3) პუბლიკაციის საბოლოო ვერსიის დადასტურება; და (4) პასუხისმგებლობის აღება მის შინაარსზე, თუ ეს სხვაგვარად არ არის განსაზღვრული.

- სადაც შესაძლებელია, ავტორები პუბლიკაციის საბოლოო ვერსიაში ამატებენ „განცხადებას ავტორთა წვლილის შესახებ“, რათა აღწერონ თითოეული მათგანის პასუხისმგებლობა და როლი.
- ავტორები აღიარებენ იმ პირთა მნიშვნელოვან სამუშაოსა და წვლილს, რომლებიც არ აკმაყოფილებენ ავტორობის კრიტერიუმებს. მათ შორის არიან პარტნიორები, ასისტენტები და დამფინანსებლები, რომლებმაც შესაძლებელი გახადეს კვლევის ჩატარება.
- ავტორები ამჟღავნებენ ნებისმიერ ფინანსურ თუ არაფინანსურ ინტერესთა კონფლიქტს, ასევე, კვლევის ან პუბლიკაციის მხარდამჭერ წყაროებს.
- საჭიროების შემთხვევაში, ავტორები დაუყოვნებლივ შეასწორებენ ან გამოითხოვენ პუბლიკაციას. უკან გამოითხოვის პროცესი მკაფიო და დასაბუთებულია, ხოლო ავტორებს ეძლევათ დრო პუბლიკაციის შემდგომი გასწორებისათვის.
- ავტორები, კვლევითი ინსტიტუტები, გამომცემლები, დამფინანსებლები და სამეცნიერო საზოგადოება აღიარებენ, რომ გამოქვეყნებისა და გავრცელებისთვის, უარყოფითი შედეგები შეიძლება ისევე რელევანტური იყოს, როგორც პოზიტიური მიგნებები.
- ავტორები სიზუსტესა და პატიოსნებას

იცავენ კოლეგებთან, პოლიტიკის განმსაზღვრელ პირებსა და ფართო საზოგადოებასთან კომუნიკაციისას.

- ავტორები გამჭვირვალობას ინარჩუნებენ თავიანთი კომუნიკაციისას, ასევე, საზოგადოების წვდომისა და ჩართულობისას, მათ კვლევაზე გავლენის მქონე ვარაუდებისა და ღირებულებების, მტკიცებულებათა საიმედოობის, საორჭოფო საკითხებისა და მონაცემთა/ცოდნის ნაკლებობის მიმართ.
- ავტორები ხელმძღვანელობენ იმავე კრიტერიუმებით, რომლებიც დეტალურად ჩამოყალიბებულია ზემოთ, მიუხედავად იმისა, თუ სად აქვეყნებენ მასალას - ისეთ პერიოდულ ჟურნალებში, რომელიც მხოლოდ გამომწერებისთვისაა ხელმისაწვდომი, ღიად ხელმისაწვდომ გამოცემაში, თუ ნებისმიერი სხვა ფორმით, მათ შორის, წინასწარი გამოქვეყნების ონლაინ პლატფორმებზე.

2.8 რეცენზირება და შეფასება

- მკვლევრები სერიოზულად უდგებიან თავიანთ ვალდებულებასა და პასუხისმგებლობას სამეცნიერო საზოგადოების მიმართ, რასაც განსჯით, რეცენზირებითა და შეფასებით ადასტურებენ. ამ სამუშაოს აღიარებენ და პატივს სცემენ მკვლევრები, კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები.
- მკვლევრები, კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები გამჭვირვალე და დასაბუთებულ გზით განიხილავენ და აფასებენ განცხადებს პუბლიკაციაზე, ასევე, დაფინანსების, დანიშვნის, დაწინაურებისა ან დაჯილდოების საკითხებს, და ამჟღავნებენ ინფორმაციას ხელოვნური ინტელექტისა თუ ავტომატიზებული ინსტრუმენტების გამოყენებაზე.
- მკვლევრები და რედაქტორები წინასწარ

აზიარებენ ინფორმაციას რეალური ან სავარაუდო ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ და, როცა აუცილებელია, თავს იკავებენ დისკუსიაში ჩართვისგან, ასევე, უარს ამბობენ მიიღონ მონაწილეობა პუბლიკაციის, დაფინანსების, დანიშვნის, დაწინაურებისა ან დაჯილდოების შესახებ წარდგენილი განაცხადების განხილვასა და შეფასებაში.

- რეცენზირებისას მკვლევრები იცავენ კონფიდენციალურობას, თუკი მანამდე არ არსებობდა რამე სხვაგვარი შეთანხმება რეცენზენტის გამჟღავნების შესახებ.
- რეცენზენტები და რედაქტორები პატივს სცემენ ავტორებსა და სამეცნიერო ინიციატივების წარმდგენებს და

მოიპოვებენ მათგან ნებართვას მათი იდეების, მონაცემებისა თუ განმარტებების გამოსაყენებლად.

- მკვლევრები, კვლევითი ინსტიტუტები და ორგანიზაციები თანხმდებიან შეფასების ისეთ პრაქტიკებზე, რომელიც ეფუძნება თანასწორობის, ცოდნისა და გაუმჯობესების პრინციპებს, მისი გავლენა კი სცდება რაოდენობრივ ინდიკატორებს და, სადაც ეს რელევანტურია, ითვალისწინებს მრავალფეროვნებას, ჩართულობას, ღიაობასა და თანამშრომლობას.

3. სამეცნიერო კეთილსინდისიერების დარღვევები

არსებითად მნიშვნელოვანია, მკვლევრები ფლობდნენ ცოდნას, მეთოდოლოგიებსა და ეთიკურ პრაქტიკას თავიანთ სფეროებთან დაკავშირებით. თუ ვერ მიჰყვებიან კვლევის კარგ პრაქტიკას, ეს დარღვევს პროფესიულ პასუხისმგებლობას, დააზიანებს კვლევის პროცესს, მოშლის ურთიერთობას მკვლევართა შორის, შეარყევს ნდობასა და რწმენას კვლევის მიმართ, გაფლანგავს რესურსებს და, შესაძლოა, ზიანი მიაყენოს კვლევის მონაწილეებსა და სუბიექტებსაც, ასევე, მომხმარებლებს, საზოგადოებასა ან გარემოს.

3.1. კვლევის არაკეთილსინდისიერება და სხვა მიუღებელი პრაქტიკა

კვლევის არაკეთილსინდისიერება, ტრადიციულად, განისაზღვრება როგორც ფაბრიკაცია, ფალსიფიკაცია ან

პლაგიატიზმი (ე.წ. FFP კატეგორიზაცია) სამეცნიერო კვლევების ინიცირების, განხორციელების ან კვლევის შედეგების ანგარიშგებისას:

- **ფაბრიკაცია** არის მონაცემების ან შედეგების შელამაზება/გადაკეთება და მათი წარმოდგენა ისე, თითქოს ნამდვილია.
- **ფალსიფიკაცია** არის მანიპულირება კვლევის მასალებით, მოწყობილობებით, ფოტოებით ან პროცესებით, ანდა მონაცემებისა თუ შედეგების შეცვლა, გამოტოვება ან წაშლა, შესაბამისი დასაბუთების გარეშე.
- **პლაგიატიზმი** არის სხვა ადამიანთა ნაშრომების ან იდეების გამოყენება, ორიგინალი წყაროს დასახელების გარეშე.

არსებობს კვლევის კარგი პრაქტიკის სხვა დარღვევებიც, რომლებიც ამახინჯებს მის

შედეგებს, ან აზიანებს კვლევის პროცესისა თუ თავად მკვლევრების კეთილსინდისიერებას. ევროპულ ქვეყნის კოდექსში ჩამოყალიბებული კარგი პრაქტიკის დარღვევების გარდა, მიუღებელი პრაქტიკის მაგალითებს მიეკუთვნება (თუმცა ჩამონათვალი არ შემოიფარგლება ამით):

- დამფინანსებლების, სპონსორებისა და სხვა პირებისთვის საშუალების მიცემა, რომ საფრთხე შეუქმნან კვლევის პროცესის დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას, ან შედეგების მიუკერძოებლად გაცხადებას;
- თანამდებობრივი პოზიციის გამოყენება კვლევის კეთილსინდისიერების დარღვევითა წასახალისებლად ან ვინმეს კარიერის გასაუმჯობესებლად;
- სხვა მკვლევართა მუშაობის დაგვიანება ან შეუსაბამოდ შეფერხება;
- სტატისტიკური მონაცემების არასწორად გამოყენება (მაგ: სტატისტიკური მნიშვნელობის შეუსაბამოდ შეთავაზება);
- ხელოვნური ინტელექტის ან ავტომატიზებული ინსტრუმენტების გამოყენების დაფარვა შინაარსის დამუშავებისა ან პუბლიკაციის შემუშავებისას;
- კვლევის მონაცემების ან შედეგების დაუსაბუთებლად დამალვა;
- კვლევის შედეგების დანაწევრება კონკრეტული მიზნით - გაიზარდოს კვლევის პუბლიკაციათა რაოდენობა (ე.წ. „სალამის პუბლიკაციები“/‘salami publications’ ძეხვის ნაჭრებად დაჭრის ეფექტის გამოსახატად);
- შერჩევითი ან არაზუსტი ციტირება;
- ბიბლიოგრაფიის არასაჭირო გაფართოება ზოგიერთი რედაქტორის, მიმომხილველის ან კოლეგის საამებლად, ანდა მანიპულირება ბიბლიოგრაფიული

მონაცემებით;

- ავტორობით მანიპულირება ან სხვა მკვლევართა როლის დაკნინება პუბლიკაციაში;
- საკუთარი ადრინდელი პუბლიკაციების არსებითი ნაწილების ხელახალი გამოქვეყნება, თარგმანების ჩათვლით, ორიგინალის სათანადოდ მითითების ან ციტირების გარეშე („თვითპლაგიარიზმი“);
- ჟურნალების, გამომცემლობების, ლონისძიებების ან სხვა სერვისების შექმნა, მხარდაჭერა, ან განზრახ გამოყენება ისე, რომ შეარყიოს კვლევის ხარისხი (მაგ: როგორიცაა „მტაცებლური“ ჟურნალები ან კონფერენციები და ქაღალდის საწარმოები);
- რეცენზენტთა და ავტორთა გარიგება და შეთანხმება ერთმანეთის პუბლიკაციათა რეცენზირებასა და შეფასებაზე (cartels of reviewers and authors);
- კვლევის მიღწევების, მონაცემების, მონაწილეების ან ინტერესების დამახინჯებულად წარმოდგენა.
- მკვლევრის დადანაშაულება არაკეთილსინდისიერებასა ან სხვა დარღვევაში, ბოროტი განზრახვით;
- კვლევის კეთილსინდისიერების სავარაუდო დარღვევითა უგულებელყოფა სხვების მხრიდან, ან შეუსაბამო პასუხისგება ან „ხელის დაფარვა“ ინსტიტუტთა მიერ გამოვლენილ არაკეთილსინდისიერებასა თუ სხვა დარღვევებზე.

სერიოზული ფორმით გამოვლენილი მიუღებელი პრაქტიკა დასჯადია და, სულ მცირე, საჭიროა ყველა ძალისხმევის გაღება მისი პრევენციის, შეფერხებისა და შეჩერებისთვის, ტრენინგების, ხელმძღვანელობისა და მონიტორინგის გზით, ასევე, პოზიტიური და მხარდამჭერი კვლევითი გარემოს ჩამოყალიბებით.

3.2. დარღვევებსა და

არაკეთილსინდისიერების

გამოვლენასთან გამკლავება

ეროვნული და ინსტიტუციური სახელმძღვანელო მითითებები ასევე არ თანხვდება იმ საკითხში, თუ როგორ უნდა გავუმკლავდეთ კვლევის კარგი პრაქტიკის დარღვევასა და არაკეთილსინდისიერებას. თუმცა, ყოველთვის საზოგადოებისა და სამეცნიერო საზოგადოების ინტერესშია, რომ დარღვევებს პასუხი გაეცეს სამართლიანად, თანმიმდევრულად და გამჭვირვალედ. ნებისმიერ საგამოძიებო პროცესში გასათვალისწინებელია შემდეგი პრინციპები:

- ნებისმიერი პირი, ბრალდებული კვლევის არაკეთილსინდისიერებაში, ითვლება უდანაშაულოდ, სანამ საწინააღმდეგო არ დამტკიცდება.
- გამოძიება უნდა იყოს სამართლიანი და ყოვლისმომცველი და ჩატარდეს მიზანმიმართულად, სიზუსტის, ობიექტურობისა და სამართლიანობის ზედმიწევნით დაცვით.
- გამოძიების პროცესში ჩართული მხარეები აცხადებენ ინფორმაციას ნებისმიერი სახის ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ, რომელმაც შეიძლება თავი იჩინოს გამოძიების პროცესში.
- მისაღებია ზომები, რათა გამოძიება ჩატარდეს მანამდე, სანამ არ მიიღება შედეგი.
- გამოძიება ტარდება

კონფიდენციალურად, ჩართულ მხარეთა უფლებების დაცვლობით.

- გამოძიების პროცესში ინსტიტუციები იცავენ პატიოსან მამხილებელთა უფლებებს და უზრუნველყოფენ, რომ მათ კარიერულ პერსპექტივას საფრთხე არ დაემუქროს.
- კვლევის კარგი პრაქტიკის დარღვევებთან გამკლავების ზოგადი პროცედურები საჯაროდ ცნობილი და ხელმისაწვდომია, მათი გამჭვირვალობისა და ერთგვაროვნების უზრუნველსაყოფად.
- კვლევის არაკეთილსინდისიერებაში ბრალდებულ პირებს სრულად მიეწოდებათ დეტალები ბრალდების შესახებ და ეძლევათ სამართლიანი პროცესის უფლება ბრალდებებზე საპასუხოდ და მტკიცებულებათა წარმოსადგენად.
- კვლევის არაკეთილსინდისიერებასთან დაკავშირებული გამოძიება ითვალისწინებს ორივე მხარის როლს - ინდივიდუალური პირებისა და ინსტიტუციებისა - რომლებსაც შეიძლება ბრალი მიუძღოდეთ კვლევის კარგი პრაქტიკის დარღვევაში.
- იმ პირთა მიმართ, რომლებსაც დაუდასტურდათ არაკეთილსინდისიერების ბრალდება, მიიღება დარღვევის სიმძიმის პროპორციული ზომები.
- არაკეთილსინდისიერების ბრალდების გაქარწყლების შემთხვევაში, მკვლევართა მიმართ მიიღება შესაბამისი აღმდგენი/საკომპენსაციო ზომები.

დანართი 1: ძირითადი წყაროები

All European Academies (ALLEA) (2013). “Ethics Education in Science: Statement by the ALLEA Permanent Working Group on Science and Ethics.” www.allea.org/wp-content/uploads/2015/07/Statement_Ethics_Edu_web_final_2013_10_10.pdf [Accessed 26/04/2023]

All European Academies (ALLEA) (2018). “Ethical Aspects of Open Access: A Windy Road.” <https://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/12/Ethical-Aspects-of-Open-Access-Report.pdf> [Accessed 26/04/2023]

AllTrials (2013). <http://www.alltrials.net/> [Accessed 26/04/2023]

American Association for the Advancement of Science (AAAS) (2017). “Ethics & Principles for Science & Society Policy-Making: The Brussels Declaration.” <http://www.sci-com.eu/main/docs/Brussels-Declaration.pdf> [Accessed 26/04/2023]

American Society for Cell Biology (ASCB) Annual Meeting (2013). “San Francisco Declaration on Research Assessment.” <https://sfedora.org/read/> [Accessed 26/04/2023]

Committee on Publication Ethics (COPE). Guidelines. <http://publicationethics.org/resources/guidelines> [Accessed 26/04/2023]

Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://doaj.org/> [Accessed 26/04/2023]

Embassy of Good Science. https://embassy.science/wiki/Main_Page [Accessed 26/04/2023]

EQUATOR Network. Reporting guidelines to enhance the quality and transparency of health research. <https://www.equator-network.org/> [Accessed 26/04/2023]

EURODAT Collaborative Data Infrastructure. <https://eudat.eu/data-management> [Accessed 26/04/2023]

European Citizen Science Association (ECSA). Guidelines and Policies. <https://www.ecsa.ngo/documents/> [Accessed 26/04/2023]

European Commission, Directorate-General for Research and Innovation (2020). “Six Recommendations for Implementation of FAIR Practice.” <https://data.europa.eu/doi/10.2777/986252> [Accessed 26/04/2023]

European Commission, Directorate-General for Research and Innovation (2020). “Access to and Preservation of Scientific Information in Europe.” <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6e5718ef-f179-11ea-991b-01aa75ed71a1> [Accessed 26/04/2023]

European University Association, Science Europe, European Commission - Directorate-General for Research and Innovation (2022). "Agreement on Reforming Research Assessment." <https://coara.eu/agreement/the-agreement-full-text/> [Accessed 26/04/2023]

FORCE11, Data Citation Synthesis Group, Martone M. (ed.) (2014). "Joint Declaration of Data Citation Principles." <https://doi.org/10.25490/a97f-egykh> [Accessed 26/04/2023]

Hicks D., Wouters, P., Waltman L., et al. (2015). "Bibliometrics: The Leiden Manifesto for Research Metrics." Nature 520, 429-431. <https://doi.org/10.1038/520429a> [Accessed 26/04/2023]

InterAcademy Partnership (IAP) (2016). "Doing Global Science: A Guide to Responsible Conduct in the Global Research Enterprise." <http://interacademycouncil.net/24026/29429.aspx> [Accessed 26/04/2023]

InterAcademy Partnership (IAP) (2022). "Combatting Predatory Academic Journals and Conferences." <https://www.interacademies.org/publication/predatory-practices-report-English> [Accessed 26/04/2023]

International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE). "Defining the Role of Authors and Contributors." <http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/defining-the-role-of-authors-and-contributors.html> [Accessed 26/04/2023]

Ministerial Conference on the European Research Area (2020). "Bonn Declaration on Freedom of Scientific Research." https://www.bmbf.de/bmbf/shareddocs/downloads/files/_drp-efr-bonner_erklaerung_en_with-signatures_maerz_2021.pdf [Accessed 26/04/2023]

Moher D., Bouter, L., Kleinert, S., Glasziou, P., Sham, M.H., Barbour, V., et al. (2020). "The Hong Kong Principles for Assessing Researchers: Fostering Research Integrity." PLoS Biology e3000737. <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.3000737> [Accessed 26/04/2023]

National Information Standards Organization (2022). CRediT (Contributor Roles Taxonomy). <https://credit.niso.org/> [Accessed 26/04/2023]

Open Access Scholarly Publishing Association (OASPA) (2022). "Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing." <https://oaspa.org/principles-of-transparency-and-best-practice-in-scholarly-publishing-4/> [Accessed 26/04/2023]

Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) Global Science Forum (2007). "Best Practices for Ensuring Scientific Integrity and Preventing Misconduct." <https://www.oecd.org/sti/sci-tech/40188303.pdf> [Accessed 26/04/2023]

Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) Global ScienceForum (2022). "Integrity and Security in the Global Research Ecosystem." <https://read.oecd.org/10.1787/1c416f43-en> [Accessed 26/04/2023].

Research Data Alliance RDA (2016). "RDA/WDS Publishing Data Workflows WG Recommendations." <http://doi.org/10.15497/RDA00004> [Accessed 26/04/2023]

Research Data Alliance RDA (2016). “Data Description Registry Interoperability WG: Interlinking Method and Specification of Cross-Platform Discovery.” <http://doi.org/10.15497/RDA00003> [Accessed 26/04/2023]

Standard Operating Procedures for Research Integrity (SOPs4RI). <https://sops4ri.eu/> [Accessed 26/04/2023]

Trusted Secure Data Sharing Space (TRUST) project consortium (2018). “Global Code of Conduct for Research in Resource-Poor Settings.” <https://www.globalcodeofconduct.org/> [Accessed 26/04/2023]

UK Academy of Medical Sciences (2016). “Perspectives on ‘Conflicts of Interest’.” <https://acmedsci.ac.uk/file-download/41514-572ca1ddd6cca.pdf> [Accessed 26/04/2023]

UNESCO (2021). “Recommendation on Open Science.” <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379949.locale=en> [Accessed 26/04/2023]

Vrije Universiteit Amsterdam Research Portal, Krishma Labib (2023). “Developing Guidelines for Research Institutions - Journey towards Research Integrity.” <https://research.vu.nl/en/publications/developing-guidelines-for-research-institutions-journey-towards-r> [Accessed 26/04/2023]

Wilkinson, M.D., Dumontier, M., Aalbersberg, I.J.J. et al. (2016). „The FAIR Guiding Principles for Scientific Data Management and Stewardship.” Scientific Data 3:160018. <http://doi.org/10.1038/sdata.2016.18> [Accessed 26/04/2023]

World Conference on Research Integrity (WCRI) (2010). “Singapore Statement on Research Integrity.” <https://wcrif.org/guidance/singapore-statement> [Accessed 26/04/2023]

World Conference on Research Integrity (WCRI) (2013). “Montreal Statement on Research Integrity in Cross-Boundary Research Collaborations.” <https://wcrif.org/guidance/montreal-statement> [Accessed 26/04/2023]

World Conference on Research Integrity (WCRI) (2023). “Cape Town Statement on Fostering Research Integrity through Fairness and Equity.” <https://www.wcrif.org/guidance/cape-town-statement> [Accessed 26/04/2023]

დანართი 2: განხილვის პროცესი

თავდაპირველად კვლევის კეთილსინდისიერების ევროპული ქცევის კოდექსი შემუშავეს მეცნიერებათა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა აკადემიების ევროპულმა ფედერაციამ (ALLEA) და მეცნიერებათა ევროპულმა ფონდმა (ESF), 2011 წელს. თავიდანვე კოდექსი ჩაფიქრებული იყო ცოცხალ ინსტრუმენტად, რომელიც გადაიხედებოდა და ჩასწორდებოდა საჭიროებისამებრ, წარმოშობილი პრობლემებისა და გამოვლენილი საყურადღებო სფეროების გათვალისწინებით, რათა გაეგრძელებინა სამეცნიერო საზოგადოების მსახურება, როგორც ჩარჩო დოკუმენტს კვლევის კარგი პრაქტიკისათვის.

კვლევის კეთილსინდისიერების ევროპული ქცევის კოდექსის ახალი ვერსია ჩამოაყალიბა ALLEA-მ, 2017 წელს. შესწორებების მიზეზი, სხვა ფაქტორებთან ერთად, გახდა შემდეგი მიმდინარე ცვლილებები: ევროპული კვლევების დაფინანსება და მარეგულირებელი გარემო, ინსტიტუციური პასუხისმგებლობები, კომუნიკაცია და გავრცელება, სოციალური მედიის გამოყენება, განხილვის პროცედურები, ღია წვდომა გამოქვეყნებაზე, საცავების გამოყენება და მოქალაქეთა ჩართულობა კვლევაში. შესწორება მოიცავდა ინტენსიურ კონსულტაციებს ევროპული სამეცნიერო საზოგადოების ძირითად მხარეთა შორის (როგორც საჯარო, ისე კერძო), რათა ყველას გასჩენოდა მასზე საკუთრების განცდა.

წინამდებარე დოკუმენტი არის კვლევის კეთილსინდისიერების ევროპული ქცევის კოდექსის 2017 წლის რედაქციის გადახედილი ვერსია. ეს გამოცემა ითვალისწინებს შესწორებებს, რათა კოდექსი კვლავ შეესაბამებოდეს თავის პირვანდელ მიზანს და იყოს რელევანტური კვლევის ან კვლევითი პრაქტიკის ყველა დისციპლინისა თუ საყურადღებო სფეროსათვის. იგი ითვალისწინებს ცვლილებებს მონაცემთა მართვის პრაქტიკაში, მონაცემთა დაცვის ზოგად რეგულაციას (GDPR) და უახლეს განვითარებებს ღია მეცნიერებებსა თუ კვლევის შეფასებაში. ცვლილებები ასახავს კვლევითი კულტურის მნიშვნელობის ახლებურ გააზრებასაც, რაც იძლევა კეთილსინდისიერი კვლევისა და კარგი პრაქტიკის დამკვიდრების საშუალებას; ასევე ასახავს სამეცნიერო საზოგადოების მაღალ ცნობიერებას დისკრიმინაციის მექანიზმებსა და გარიყულობაზე და ყველა მოქმედი პირის პასუხისმგებლობას თანასწორობის, მრავალფეროვნებისა და ჩართულობის მხარდასაჭერად.

დანართი 3: დაინტერესებულ მხარეთა ჩამონათვალი

ALLEA მადლობას უხდის ყველა დაინტერესებულ ორგანიზაციასა და პროექტს, რომლებმაც უშუალოდ მიაწოდეს დეტალური და ინფორმაციული წერილობითი უკუკავშირი კონსულტაციის პროცესში:

- სწავლული და პროფესიული საზოგადოების გამომცემელთა ასოციაცია (Association of Learned and Professional Society Publishers (ALPSP)).
- საგამომცემლო ეთიკის კომიტეტი (Committee on Publication Ethics (COPE)).
- თანამედროვე საინჟინრო განათლების და კვლევის ევროპული სკოლების კონფერენცია (CESAER)) (Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research (CESAER)).
- ევროკავშირი - ცხოვრება (EU-LIFE) - ევროპის კვლევითი ინსტიტუტების ალიანსი, რომელიც ადვოკატირებას უწევს ხარისხიან კვლევებს.
- კვლევის და ტექნოლოგიების ორგანიზაციათა ევროპული ასოციაცია (European Association of Research and Technology Organisations (EARTO)).
- კვლევის მენეჯერთა და ადმინისტრატორთა ევროპული ასოციაცია (European Association of Research Managers and Administrators (EARMA)).
- ქიმიის ევროპული საზოგადოება (European Chemical Society (EuChemS)).
- ევროკომისია (European Commission).
- ევროპული ჯგუფი მეცნიერებასა და ახალ ტექნოლოგიებში ეთიკის საკითხებზე (European Group on Ethics in Science and New Technologies (EGE)).
- ტექნოლოგიური კვლევების მართვის ევროპული ასოციაცია (European Industrial Research Management Association (EIRMA)).
- მოლეკულური ბიოლოგიის ევროპული ორგანიზაცია (European Molecular Biology Organization (EMBO)).
- კვლევის ეთიკის კომიტეტთა ევროპული ქსელი (European Network of Research Ethics Committees (EUREC)).
- კვლევის კეთილსინდისიერების ოფისების ევროპული ქსელი (European Network of Research Integrity Offices (ENRIO)).
- ფიზიკის ევროპული საზოგადოება (European Physical Society (EPS)).
- ევროპის უნივერსიტეტთა ასოციაცია (European University Association (EUA)).
- ევრომეცნიერება (EuroScience).
- FoodDrinkEurope - საკვები-სასმელი-ევროპა - ორგანიზაცია, რომელიც აერთიანებს ევროპის კვების მრეწველობაში ჩართულ ექსპერტებს.
- გლობალური ახალგაზრდული აკადემია (Global Young Academy (GYA)).
- ჰიბრიდა (HYBRIDA) - პროექტი, რომელიც ორიენტირებულია ადამიანსა და/ან მის ბიოლოგიურ მასალასა და მონაცემებზე ჩასატარებელი კვლევის და შესაბამისი ტექნოლოგიების ეთიკურ განზომილებათა რეგულირებაზე.
- სამეცნიერო, ტექნიკურ და სამედიცინო სფეროში გამომცემლობათა საერთაშორისო ასოციაცია (International Association of Scientific, Technical and Medical Publishers (STM)).
- ევროპული კვლევითი უნივერსიტეტების ლიგა (League of European Research Universities (LERU)).
- სამეცნიერო გამოცემებზე ღია წვდომის ასოციაცია (Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA)).
- გზა კეთილსინდისიერებისაკენ (Path2Integrity).
- პრო-ეთიკა/(PRO-Ethics) - ორგანიზაციების გაერთიანება, რომელიც ორიენტირებულია ეთიკური სტანდარტების დაცვაზე რეალურ ექსპერიმენტულ და ინოვაციურ კვლევებში.
- პასუხისმგებლიანი ღია მეცნიერებები ევროპაში (ROSiE) - (Responsible Open Science in Europe (ROSiE)).
- მეცნიერული ევროპა (Science Europe)- საჯარო ორგანიზაციათა გაერთიანება, რომელიც აფინანსებს და აწარმოებს ინოვაციურ კვლევებს ევროპის მასშტაბით სოციალური ცვლილებების მისაღწევად.
- სტანდარტიზებული სამუშაო პროცედურები კვლევის კეთილსინდისიერებისათვის (Standard Operating Procedures for Research Integrity (SOPs4RI)).
- TechEthos-ტექთოსი - ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული პროექტი - ეთიკური პრინციპები ტექნოლოგიებისათვის, რომელიც ორიენტირებულია სოციალურ-ეკონომიკური გავლენების ცვლილებაზე.
- გილდია (The Guild) - კვლევაზე ორიენტირებული უნივერსიტეტების, აკადემიური ინსტიტუტების, მათი მკვლევარებისა და სტუდენტების გაერთიანება.
- გაერთიანებული სამეფოს გამომცემელთა ასოციაცია (UK Publishers Association)
- ახალგაზრდა კვლევითი უნივერსიტეტების ევროპული ქსელი (Young European Research Universities Network (YERUN))

დაინტერესებულ მხარეთა უკუკავშირის დეტალური შეჯამება და გავლენა 2023 წლის შესწორებებზე იხილეთ აქ: <https://allea.org/code-of-conduct/>.

დანართი 4: ALLEA-ს მეცნიერებისა და ეთიკის მუდმივმოქმედი სამუშაო ჯგუფი

ALLEA-ს მეცნიერებისა და ეთიკის მუდმივმოქმედი სამუშაო ჯგუფი (PWGSE) შეშფოთებულია რიგი „შიდა“ (სამეცნიერო საზოგადოების ფარგლებში) და „გარე“ (ურთიერთობები მეცნიერებასა და საზოგადოებას შორის) საკითხებით. რამდენადაც ეთიკური მოსაზრებები არსებითი კომპონენტია ერთიანი ევროპის კონსოლიდაციის პროცესში, ისევე, როგორც ALLEA-ს შექმნისას, PWGSE დაარსდა იმ მიზნით, რომ ერთად შეეკრიბა ექსპერტები ევროპის აკადემიებიდან და შეეთავაზებინა პლატფორმა უწყვეტი დებატებისთვის კვლევის ეთიკისა და კეთილსინდისიერების თემაზე.

ბოლო წლებში PWGSE-მ გააფართოვა თავისი შესაძლებლობები და საკმიანობა, რათა სათანადოდ შეასრულოს თავისი მისია - ერთობლივად მსჯელობა ისეთ საკითხებზე, როგორიცაა კვლევის კეთილსინდისიერება, ეთიკის სწავლება მეცნიერებისა და კვლევის ტრენინგებზე, სამეცნიერო პოლიტიკაზე კონსულტაციების ეთიკა, მეცნიერების ნდობა, სამეცნიერო არაკეთილსინდისიერება, პლაგიატიზმი და სხვა.

ბოლო დროს განხილულ საკითხთა შორისაა გამოცემაზე ღია წვდომის ეთიკური საკითხები, კვლევის შეფასების რეფორმირება, კვლევები ციფრულ და (ბიო)სამედიცინო ტექნოლოგიებზე. გარდა ამისა, ჯგუფი ექსპერტიზას სთავაზობს კვლევის ეთიკისა და კეთილსინდისიერების საკითხებში პროექტებს Horizon 2020 Science with and for Society (SwafS - მეცნიერება საზოგადოებისთვის და საზოგადოებასთან ერთად) და Horizon Europe WIDERA; ასევე, მხარს უჭერს ALLEA-ში TechEthos-ის პროექტის წევრობას, რომელიც მუშაობს ძლიერი სოციალურ-ეკონომიკური გავლენის მქონე ახალი და განვითარებადი ტექნოლოგიების ეთიკაზე.

PWGSE რეგულარულად იკრიბება და უფრო ფართო ფორმატშიც ატარებს თემატურ შეხვედრებს, ჩვეულებრივ, სხვა შესაბამის ტრანსნაციონალურ ორგანიზაციებთან პარტნიორობით. PWGSE-ის წევრებმა გააერთიანეს თავიანთი ექსპერტებისა და ინსტიტუტების ფართო ქსელი, რათა წარმატებით წარემართათ „კვლევის კეთილსინდისიერების ევროპული ქცევის კოდექსის“ შესწორების პროცესი.

ALLEA-ს მეცნიერებისა და ეთიკის მუდმივმოქმედი სამუშაო ჯგუფის წევრები

მავრა ჰაინი (თავმჯდომარე) - ირლანდიის სამეფო აკადემია, სარედაქციო ჯგუფი [Maura Hiney (Chair) – Royal Irish Academy, *Drafting Group*]

ლაზლო ფესუსი - უნგრეთის მეცნიერებათა აკადემია [László Fésüs – Hungarian Academy of Sciences]

გორან ჰერმერენი - ლიტერატურის, ისტორიისა და ანტიკურობის შვედეთის სამეფო აკადემია, სარედაქციო ჯგუფი [Göran Hermerén – Royal Swedish Academy of Letters, History and Antiquities, *Drafting Group*]

ლიზა მარია ჰერცოგი - გლობალური ახალგაზრდული აკადემია, სარედაქციო ჯგუფი [Lisa Maria Herzog – Global Young Academy, *Drafting Group*]

ანნ რუთ მაკორი - ჰოლანდიის ხელოვნებისა და მეცნიერებათა სამეფო აკადემია [Anne Ruth Mackor – Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences]

ანნ სოფი მეინკე - ავსტრიის მეცნიერებათა აკადემია [Anne Sophie Meincke – Austrian Academy of Sciences]

ბერტილ ემრა ოდერი - ბილიმის აკადემია (მეცნიერების აკადემია, თურქეთი) [Bertil Emrah Oder – Bilim Akademisi (The Science Academy, Turkey)]

დებორა ოუთონი - ნორვეგიის მეცნიერებისა და ლიტერატურის აკადემია, სარედაქციო ჯგუფი [Deborah Oughton – Norwegian Academy of Science and Letters, *Drafting Group*]

როჯერ პფისტერი - შვეიცარიის ხელოვნებისა და მეცნიერებათა აკადემია [Roger Pfister – Swiss Academies of Arts and Sciences]

პერე პუიგდომენეჩი - ბარსელონის მეცნიერებათა და ხელოვნების სამეფო აკადემია, კატალანურ სწავლებათა ინსტიტუტი (ესპანეთი) [Pere Puigdomènech – Royal Academy of Sciences and Arts of Barcelona, Institute for Catalan Studies (Spain)]

მაიკლ კვანტი - მეცნიერებათა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა გერმანული აკადემიების გაერთიანება [Michael Quante – Union of German Academies of Sciences and Humanities]

ნილს-ერიკ სალინი - შვედეთის ლიტერატურის, ისტორიისა და ანტიკურობის სამეფო აკადემია [Nils-Eric Sahlin – Royal Swedish Academy of Letters, History and Antiquities]

კამილა სერკ-ჰანსენი - ნორვეგიის მეცნიერებათა და ლიტერატურის აკადემია [Camilla Serck-Hanssen – Norwegian Academy of Science and Letters]

რაივო უიბო - ესტონეთის მეცნიერებათა აკადემია [Raivo Uibo – Estonian Academy of Sciences]

ელს ვან დამე - ბელგიის მეცნიერებათა, ლიტერატურისა და ხელოვნების სამეფო აკადემია, სარედაქციო ჯგუფი [Els Van Damme – Royal Academy of Sciences, Letters and Arts of Belgium, *Drafting Group*]

კრისტა ვარანტოლა - ფინურ აკადემიათა საბჭო, სარედაქციო ჯგუფი [Krista Varantola – Council of Finnish Academies, *Drafting Group (Chair)*]

PWGSE-ისა და სარედაქციო ჯგუფის მხარდაჭერა: Mathijs Vleugel (ALLEA Secretariat)

მეტი ინფორმაცია ALLEA-ს მეცნიერებისა და ეთიკის მუდმივმოქმედი სამუშაო ჯგუფის შესახებ იხილეთ ბმულზე: <https://allea.org/research-integrity-and-research-ethics/>.

ALLEA – ყველა ევროპული აკადემია

ALLEA, მეცნიერებათა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ევროპული ფედერაცია, აერთიანებს 50-ზე მეტ აკადემიას, დაახლოებით 40 ევროპული და არაევროპული ქვეყნიდან. დაარსების შემდეგ (1994), ALLEA თავისი წევრების სახელით საუბრობს ევროპულ და საერთაშორისო ასპარეზზე, მხარს უჭერს მეცნიერებას, როგორც გლობალურ საზოგადოებრივ სიკეთეს, და ხელს უწყობს სამეცნიერო თანამშრომლობას საზღვრებსა და დისციპლინებს მიღმა.

აკადემია თვითმმართველი ორგანოა, რომელიც აერთიანებს გამორჩეულ მეცნიერებს ყველა სამეცნიერო-კვლევითი სფეროდან. იგი მოიცავს უნიკალურ ინტელექტუალურ რესურსს, გამოცდილებასა და მულტიდისციპლინურ ცოდნას, რომელიც მიმართულია მეცნიერებისა და განსწავლულობის გაუმჯობესებაზე ევროპასა და მთელ მსოფლიოში.

თავის წევრებთან ერთად, ALLEA ესწრაფვის კვლევის პირობების გაუმჯობესებას, საუკეთესო დამოუკიდებელი და ინტერდისციპლინური სამეცნიერო რეკომენდაციების გაწევას, ასევე, მეცნიერების როლის გაზრდას საზოგადოებაში. ამ პროცესში ALLEA ერთმანეთთან აკავშირებს ევროპულ აკადემიას ექსპერტიზას სამეცნიერო საზოგადოების, გადაწყვეტილების მიმღები პირებისა და საზოგადოების სასარგებლოდ. შედეგები მოიცავს მეცნიერებაზე დაფუძნებული რჩევების გაცემას საზოგადოებისთვის კრიტიკულ პრობლემურ საკითხებზე საპასუხოდ, ასევე, აქტივობას სამეცნიერო თანამშრომლობის წასახალისებლად და დასაბუთებისა და ღირებულებების გასაუმჯობესებლად, საზოგადოებრივი ჩართულობით.

ALLEA არასამთავრობო ასოციაციაა და რჩება პოლიტიკური, რელიგიური, კომერციული თუ იდეოლოგიური ინტერესებისგან სრულიად დამოუკიდებელ სტრუქტურად.

psychology the...
for impulses /...
psychoanalysis the process by which
the id, and the state that results
effect of defense mechanisms

integrity | in'te

1 the quality of being honest
integrity.

2 the state of being whole
• the condition of being
• internal consistency

origins late Middle E
integer } Compar

allea | All European
Academies

ISBN 978-3-9823562-3-5

integum